

Om forræderilovens og værnemagerlovens tilbagevirkende kraft

Af fhv. generalauditør VICTOR PÜRSCHEL.

Redaktionen har modtaget nedenstående artikel hvis optagelse man ikke har villet afvise, selvom dens form ligger noget udenfor den sædvanlige i tidsskriftets artikler.

Om dette emne har fhv. landsdommer Lucas skrevet en artikel i nærværende tidsskrifts 46. årgang, 2. hefte, 1958. Han kommer til det resultat, at han ved gennemgang af de trykte domme efter disse love ikke har fundet nogen „der kan siges at fælde en tiltalt for et forhold, der ikke var strafbart, da det blev begået“. M. a. ord, at der ikke er tale om tilbagevirkende kraft ved disse straffelove, et unægtelig noget overraskende resultat. Overraskende ikke blot for de 101 kendte og til dels meget fremragende jurister, der i december 1945 henvendte sig til regering og rigsdag, men også for den minister, der forelagde og den rigsdag, der vedtog disse love. Det forudsættes jo nemlig ganske klart i motiverne, at lovene i hvert fald for visse tilfælde var tilbagevirkende i den forstand, at tidligere straffri handlinger var inddragne. Det søges ganske vist tilsløret, så vidt muligt. Efter justitsministeriets mening omfattes de i det store og hele enten direkte eller analogisk af ældre bestemmelser. Man kan alt efter anlæg forundres eller forarges over at et justitsministerium i Danmark mener at kunne tillade sig at tage så large på en menneskerettighed. Danmark har som bekendt ratificeret konventionen om menneskerettighederne og vi har ved ikke at foretage nogen ændring i vor lovgivning i anledning af underskriften på konventionen, klart tilkendegivet overfor hele verden, at den menneskerettighed, at borgerne ikke underkastes tilbagevirkende straffelove er — og naturligvis også i 1945 var — gældende ret i Danmark.

Det hører til børnelærdommen for danske jurister, at man vel kan anvende en ny mildere straffelov på en tidligere begået forbrydelse men aldrig en strengere. Det er karakteristisk for landsdommerens behandling af spørgsmålet, at han skubber hensynet til straffenes størrelse helt til side. Som bekendt skærpede forræderilovene i høj grad straffene for de omhandlede forbrydelser blandt andet ved indførelse af den efter den ældre lovgivning ukendte dødsstraf. Til landsdommerens foran givne konklusion må derfor føjes: „Men der er ganske vist i næsten alle tilfælde idømt strengere straf, end den ældre lovgivning ville havde medført.“ Dette er i klar strid med „menneskerettighederne“.

Endnu en passus af motiverne fortjener at gentages nemlig den, hvori det hedder, at de strenge straffe kun foreskrives for handlinger, som i forvejen var strafbare efter den gældende lovgivning

eller dens analogi eller som (NB. uden at falde ind under loven eller dens analogi) var af en sådan karakter, at det måtte stå alle klart, at den overvejende del af den danske befolkning anså dem for at være i høj grad strafbare, således at lovgivningsmagten, hvis den havde haft fuld handlefrihed, utvivlsomt på et tidligere tidspunkt ville have belagt dem med straf... Landsdommeren er så glad ved de sidste 5—6 linjer, at han fremhæver dem særligt. Den første del er for så vidt også bemærkelsesværdig, som der her lyder toner om „folkets retsbevidsthed“, som klinger ved enhver samfundsomvæltning, således dømte revolutionsdomstolene i 1918 både i Moskva og Kiel efter „folkets retsbevidsthed“ (senere iøvrigt også Hitlers folke-domstole). Folkets retsbevidsthed er jo et herligt elastisk begreb, der når det spændes af en kraftig hånd, kan slå forfærdende hårdt. Om det sidste afsnit er kun at bemærke, at det for bedømmelsen af en tiltalts skyld er fuldkommen ligegyldigt, hvad en lovgivningsmagt eventuelt ville have gjort. Men hele dette afsnit har måske skullet tjene til at dulme den dårlige samvittighed, som disse motiver vidner så klart om.

Landsdommeren siger, at hovedspørgsmålet ved drøftelserne har været, om Danmark var i krig med Tyskland i hele perioden eller en del af den eller slet ikke. Han nævner, at der har været tvivl om begrebet krig. Jeg må sige, at jeg synes, at den definition, der gives i „Danske Ordbog“ er aldeles fortræffelig: „Det forhold, at en eller flere magter anvender væbnet magt for at tvinge hinanden.“ Det var der jo ikke tale om. Prof. Ross har ganske vist talt om, at modstanden fra dansk side havde karakter af en „regulær partisan-krig“, en ganske pudsig vending al den stund det karakteristiske for en partisan-krig netop er, at den er irregulær. Ingen klart tænkende kan finde på, at anvende B. S. par. 101 fordi der føres partisan-krig. Der-til kræves statens medvirken d. v. s. regeringens og den var som bekendt modstander af partisan-krigen jfr. Buhls tale med opfordring til at angive sabotørerne. At de to landes regeringer ikke betragtede sig som værende i krig fremgår af mange ting. Det må vel være nok at nævne, at tyskerne forsynede os med de kul, som var en livs-betingelse for vor industri og vore hjems opvarmning i de meget strenge vintre. Vi leverede tyskerne levnedsmidler en masse. Det gør man ikke i krig. Jeg må her atter nævne fhv. statsminister E. Sca-venius' pletskud: „Hvis vi virkelig var i krig med Tyskland, så var det et stort held, at tyskerne ikke opdagede det“. Måske i følelsen af, at det ikke vil være let at hævde, at Danmark var i krig, lader landsdommeren dette stå hen og holder sig til det, der for ham er ganske afgørende nemlig den uro og frygt for landets og folkets fremtid, der i besættelsestiden ubestrideligt knugede næsten hele det danske folk. Landsdommeren mener, at perioden i denne hen-seende mindst må ligestilles med tiden umiddelbart før en krigs ud-brud, og heri kan han måske have ret, men når dette moment dog

ikke bliver af så afgørende betydning, som landsdommeren mener, er grunden, at han ganske har undladt at medregne blandt de afgørende faktorer regeringens holdning.

Det kan jo nemlig ikke lades ude af betragtning, at flere ministre i radioen opfordrede kraftigt til at bekæmpe sabotagen, således den daværende statsminister, der opfordrede folk til at angive de skyldige til øvrigheden, en — iøvrigt modbydelig — handling for hvilken senere hundreder er dømt. De folk, der fulgte denne opfordring måtte efter min opfattelse være berettigede til at gå ud fra, at de handlede ikke blot overensstemmende med regeringens ønsker, men også med landets love. Langt værre end det, man hød disse i og for sig usympatiske folk, der dog havde angivet og derved skadet landsmænd, omend efter statsministeriel anstiftelse, var dog den skæbne, man beredte de folk, navnlig befalingsmænd, der meldte sig til kamp mod kommunismen på østfronten ved at indtræde i Frikorps Danmark. Forsvarsministeren udsendte til alle kommandomyndigheder en skrivelse om, at de, der trådte uden for nummer for at indtræde i Korpset, skulle kunne vende tilbage og træde i overtalligt nummer når som helst; en ekstraordinær begunstigelse, til hvilken han havde skaffet fornøden lovhjemmel ved lov nr. 527 af 22. december 1941 (forlænget ved lov nr. 68 af 1. marts 1943). Han tilsagde dem også, at tjenesten i Frikorpset skulle medregnes som tjeneste i den danske forsvarsmagt. Også dette var en helt ekstraordinær begunstigelse. Begge disse begunstigelser var naturligvis i høj grad egnede til at tilskynde befalingsmænd til at indtræde i Korpset eller til at bestyrke deres derom trufne beslutninger. Hvorledes den danske straffelov ser på sådan virksomhed er formentlig vel bekendt fra alle læsere af dette tidsskrift. For ret at vurdere styrken af tilskyndelsen, må man huske, at alle befalingsmænd er opdraget til at se med respekt på sine foresatte, naturligvis ikke mindst på den øverste foresatte, forsvarsministeren. Ministeren har ganske vist udtalt, at officererne jo nok kunne tænke sig, at det ikke var ministeriets alvor med indtræden i Korpset, men for det første har ministerens chef hr. Erik Scavenius sagt, at selvfølgelig var det ministeriets alvor. Det var et led i ministeriets politik (for at apparere et tysk truende krav om en dansk division på østfronten) og for det andet vil det langt overvejende antal af befalingsmænd tage forsvarsministerens ord og løfter, som de er sagt uden nærmere overvejelser. En enkelt særlig forsigtig fik iøvrigt på forespørgsel i ministeriet det svar, at selvfølgelig var det meningen, og jo flere, der meldte sig, jo bedre.

Disse mænd rejste ud af landet med ministerens, af lovgivningsmagten tiltrådte gyldne løfter. De blev ved deres hjemkomst fængslede, nogle hårdt mishandlede i fængslet, degraderede, afskedigede uden pension og idømt årelange fængselsstraffe.

En af vore højst kvalificerede og ansete jurister, professor Fr. Vinding Kruse har med rette karakteriseret dette retsopgør som en

skandale for retsstaten Danmark. Det er denne form for retfærdighed hr. landsdommer Lucas har ønsket at forsvare. Det er denne form for retfærd, jeg vil bekæmpe så længe jeg evner at tænke. Derfor har jeg ment, at landsdommerens betragtninger ikke burde stå uimodsagt og derfor har jeg tilladt mig at skrive disse linjer, skønt jeg indrømmer, at der kun findes lidet eller intet nyt i dem.

Victor Pürschel.

DANSK KRONIK.

Kriminalstatistiske oplysninger for København.

Chefen for Københavns opdagelsespoliti gav ved årsskiftet nogle oplysninger om kriminaliteten i København i 1959. Antallet af straffelovsovertrædelser, der i årets løb blev anmeldt eller i øvrigt kom til politiets kundskab, udgjorde ca 30.200, hvilket svarer til en *stigning* på ca. 2,5 % i forhold til 1958.

For de enkelte forbrydelsesgrupper meddeltes følgende oplysninger (tallene for 1959 er kun omtrentlige):

	1958	1959	stigning i %
Grove tyverier	5519	5375	÷ 2,5
Cykeltuverier	6375	6950	8
Andre simple tyverier	12645	13250	5
Heraf: Automobileer	674	740	10
Motorcykler	1301	1240	÷ 5
Knallerter	3286	3925	19
Underslæb, bedrageri m. v. ..	1498	1375	÷ 8
Sædelighedsforbrydelser	1012	1075	6
Voldsforbrydelser, bortset fra drab og drabsforsøg	563	600	7
Røveri	78	64	÷ 18
Drab og drabsforsøg	13	8	

Antallet af mandlige sigtede (for straffelovsovertrædelser) var i 1959 omkring 6950, hvilket svarer til en *nedgang* på 2,5 % i forhold til 1958. For så vidt angår aldersgrupper *under 18 år* er der sket en *stigning* på 12 %. Denne stigning er dog ikke større, end det kunne ventes på baggrund af befolkningstilvæksten i denne aldersgruppe — og den „unaturlige“ nedgang i antallet af unge sigtede, som den tilsvarende statistik for 1958 viste, jfr. N. T. f. K. 1959, p. 82.

Chefen for opdagelsespolitiet gav endvidere interessante oplysninger om, hvor stor en del af det samlede antal sigtede, der var under 18 år: